

Hodnota slobody vo svetových kultúrach

Zborník abstraktov z medzinárodnej vedeckej konferencie

KATEDRA FILOZOFIE

Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Slovenské filozofické združenie

pri SAV v Bratislave

Nitra, 20. mája 2013

Hodnota slobody vo svetových kultúrach

Zborník abstraktov z medzinárodnej vedeckej konferencie

Organizovanej

Katedrou filozofie

Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

a

Slovenským filozofickým združením

pri Slovenskej akadémii vied

20. mája 2013

v Nitre

Konferencia sa uskutočnila v rámci grantového projektu VEGA č. 1/0276/11

„Fenomén slobody - hodnota kultúrnej a sociálnej identity“ riešeného na Katedre filozofie FF
UKF v Nitre a bola otvorená aj riešiteľom iných projektov

Organizátori:

Vedecký garant: prof. ThDr. Ján Zozulák, PhD.

Organizačný výbor:

Predseda: Mgr. Richard Sťahel, PhD.

Členovia: doc. PaedDr. Ľubica Predanocyová, PhD., Mgr. Lenka Čupková, PhD., Mgr. Juraj
Skačan, PhD., Mgr. Klement Mitterpach, PhD., doc. PhDr. Peter Nezník, CSc., Mgr. Lucia
Zimanová

Editor: Mgr. Richard Sťahel, PhD.

Vydáva: Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, 2013

Vydanie: I. / 2013

Náklad: 50 kusov / 50 pieces

Strán: 26

© **Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenské filozofické
združenie pri SAV**

ISBN 978-80-558-0358-6

EAN 9788055803586

Obsah

Adamová, Veronika: Sloboda a nevyhnutnosť v koncepcii T. Hobbesa	6
Bačišin, Vladimír: Koncepcia informácií vo verejnej sfére Jürgena Habermasa.....	6
Cypina, V. Lada: Two modes of existential freedom: V. Solovyov and S. Kierkegaard.....	7
Čupková, Lenka: K možnosti kompatibility slobody a determinizmu.....	7
Dubnička, Ivan: Niekoľko úvah o slobode a nevyhnutnosti inšpirovaných Levom N. Tolstojom.....	8
Faber, Jaromír – Petrucijova, Jelena: Pojetí svobody ve vybraných koncepciích ruské ideje: mezi ontologickým a existenciálním paradigmatem.....	9
Hauer, Tomáš: Hodnota svobody a racionalita neshody: Lyotard versus Ranciére.....	9
Hruška, Dušan: Sloboda a jej (absolútny) nárok – <i>idea slabého myslenia</i> vo filozofii G. Vattima.....	10
Jakubovská, Viera: Esteticko-umelecké aspekty chápania slobody.....	11
Javorská, Andrea: Sloboda a zodpovednosť v kontexte filozoficko-antropologických úvah.....	11
Ješič, Milovan: Husserl, Európa a európska kultúra.....	12
Jonášková, Gabriela: Problém slobody slovenského národa u Alberta Škarvana.....	13

Kochan, Pavol: Význam teologických východísk chápania slobody ako vlastnosti Božieho obrazu v človeku pre súčasnú spoločnosť.....	13
Kondrla, Peter – Al-Ali , Jalal: Sloboda v procese globalizácie kultúr.....	14
Kubálek, Martin: K základným prvkom obmedzenia ekonomickej slobody v islame.....	15
Lalíková, Erika: Motív slobody v diele Dominika Tatarku.....	15
Lehoczká, Lýdia: „Neslobodne slobodní“ Cigáni/Rómovia.....	16
Malyškin, Jevgenii V.: Distributed knowledge and the notion of freedom in Early Modern philosophy.....	17
Manda, Vladimír: Sloboda a nevyhnutnosť. Spor Hobbes – Bramhall.....	17
Mayerová, Katarína: Reflexia slobody v Rortyho filozofickom myslení.....	18
Mitterpach, Klement: Heideggerova <i>Freiheitsfrage</i> ako úvodná otázka filozofie.....	19
Mravcová, Anna: Sloboda ako podmienka a predpoklad šťastia u Johna Stuarta Milla.....	19
Nezník, Peter: O otroctve a slobode človeka.....	20
Pilko, Ján: Sloboda, ako fenomén v období prenasledovania kresťanov v prvých troch storočiach.....	21
Predanociová, Ľubica: Parenklíza – Epikurove myšlienkové východisko slobody mravného konania.....	21
Sivák, Jozef: Meditácia o slove Paula Ricoeura: „Sloboda nie je sloboda chcenia, ale konania“.....	22
Suchárek, Pavol: Levinasova filozofia „ťažkej slobody“.....	22

St'ahel, Richard: K niektorým aspektom filozofickej reflexie fenoménu slobody.....	23
Toman, Milan: Reflexia slobody v Senecovej filozofii umenia žiť.....	24
Zimanová, Lucia: Problém davového človeka a jeho nároku „na všetko“	24
Zouhar, Jan: Svoboda umělecké tvorby.....	25
Zozul'ak, Ján: Byzantské chápanie slobody.....	25

Sloboda a nevyhnutnosť v koncepcii T. Hobbesa

Mgr. Veronika Adamová

Katedra filozofie

Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Hodžova 1, 949 74 Nitra, Slovenská republika

e-mail: veronikaadamova@azet.sk

V príspevku obraciame svoju pozornosť späť k Hobbesovi a jeho myšlienkam týkajúcim sa jeho koncepcie individuálnej slobody človeka. Hobbes patrí k predstaviteľom kompatibilizmu, hoci niektorí autori hovoria o ňom aj ako o predstaviteľovi negatívnej slobody. Hobbes povedal, že človek je slobodný, pokiaľ mu nič nebráni konať to, čo sám chce, inými slovami človek je slobodný, pokiaľ nie je nikým a ničím nútený robiť to, čo sám nechce. Cieľom nášho príspevku je ukázať, akým spôsobom sa Hobbes snažil zladit' pojmy, ktoré navonok pôsobia protichodne, predovšetkým sú to kategórie ako sloboda a strach, slobodná vôľa a nevyhnutnosť, či sloboda a záväzok.

Kľúčové slová: sloboda, kauzalita, slobodná vôľa, strach, záväzok

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu VEGA č. 1/0565/13 „Idea človeka, slobody a súkromného vlastníctva v sociálno-filozofickom myslení ranného novoveku“, ktorá sa rieši na Katedre filozofie FF UKF v Nitre.

Koncepcia informácií vo verejnej sfére Jürgena Habermasa

Mgr. Vladimír Bačišin, PhD.

Paneurópska vysoká škola

Tematínska 10, 851 01 Bratislava, Slovenská republika

e-mail: vladimir.bacisin@gmail.com

Nemecký filozof Jürgen Habermas posudzuje koncepciu verejnej informácie v jednej zo svojich ranných prác *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into A Category of the Bourgeois Society*. Ukázal ako vznikla verejná sféra, ktorá sa dostala v XX. storočí do úpadku. Ten sa objavil v súvislosti s tým, že masové médiá by mali zabezpečovať spoločnosti prístup k dôveryhodným informáciám. Namiesto toho sa médiá premenili na monopolistické organizácie, ktoré ovplyvňujú verejnú mienku.

Kľúčové slová: spoločnosť, verejná sféra, informácie

Two modes of existential freedom: V. Solovyov and S. Kierkegaard

Lada V. Cypina

History of philosophy department
Faculty of Philosophy, Saint-Petersburg State University
Medeleevskaya Liniya 5, 199034 St. Petersburg, Russia
e-mail: lada.zypina@gmail.com

The report touches with the approaches of V. Solovyov and S. Kierkegaard to the problem of unity of the acts of freedom and existence and represents the figures of both Russian and Danish philosophers as creators of new synthesis of reason and faith, which is revealed in «journey to the edge of human possibilities» (G. Bataille). The correlation between two modes of existential freedom: V. Solovyov's «free theurgy» and Kierkegaard's «Christian heroism» is the plot of the comparative analysis.

Kľúčové slová: freedom, existence, free theurgy, Christian heroism, V. Solovyov, S. Kierkegaard

K možnosti kompatibility slobody a determinizmu

Mgr. Lenka Čupková, PhD.

Katedra filozofie
Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre
Hodžova 1, 949 74 Nitra, Slovenská republika
e-mail: lcupkova@ukf.sk

Príspevok sa venuje problémom kompatibility a nekompatibility slobodnej vôle s determinizmom. Vychádza z názoru, že bez jasného vymedzenia pojmu slobody nie je možné s termínom pracovať a zasadzovať ho do širších spoločenských, kultúrnych či politických súvislostí a rovnako z toho, že problematiku vymedzenia pojmu slobody nie je možné riešiť inak ako s ohľadom na možný determinizmus. Snahy zosúladiť existenciu slobodnej vôle s determinizmom narážajú na viacero problémov, rovnako ako teórie nekompatibility týchto dvoch fenoménov, a niektoré z týchto problémov sa pokúsi príspevok analyzovať.

Kľúčové slová: sloboda, kompatibilita, nekompatibilita, determinizmus

Niekoľko úvah o slobode a nevyhnutnosti inšpirovaných Levom N. Tolstojom

doc. PhDr. Ivan Dubnička, PhD.

Katedra politológie a európskych štúdií
Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre
Boženy Slančíkovej 1, 949 74 Nitra, Slovenská republika
e-mail: idubnicka@ukf.sk

Slobodná vôľa je témou, ktorá zamestnáva mysliteľov od úsvitu civilizácie a možno ešte skôr. K tejto téme sa pridávajú nutne aj ďalšie: o slobode ako takej, o právnom rozhodovaní, o láske. Stretávame sa s nimi už v sumerských a staroegyptských ako aj v starozákonných textoch. Je príznačné, že touto témou sa zaoberajú najviac filozofi, teológovia, básnici a prozaici, menej už vedci exaktných vied. Kognitívna veda sa tomuto fenoménu dlhodobo vyhýbala takmer až do sklonku 20. storočia. Je pochopiteľné, že týmto témam sa nemohli vyhnúť ani velikáni ruského realizmu. Pozoruhodné myšlienky možno nájsť u viacerých, no najviac azda u Fjodora Michailoviča Dostojevského a Leva Nikolajeviča Tolstoj. Predkladaný príspevok nie je podrobnou analýzou diela druhého spomínaného autora, ale skôr nastolením niekoľkých otázok, úvah, inšpirovaných jeho monumentálnym dielom: *Vojna a mier*.

Kľúčové slová: sloboda, slobodná vôľa, nevyhnutnosť, človek, spoločnosť, kultúra

Pojetí svobody ve vybraných koncepcích ruské ideje: mezi ontologickým a existenciálním paradigmatem

doc. PhDr. Jaromír Feber, CSc. – doc. PhDr. Jelena Petrucijová, CSc.

doc. PhDr. Jaromír Feber, CSc. – Katedra společenských věd
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava
dr. Malého 17, 702 00 Ostrava 1, České republika
e-mail: jaromir.feber@vsb.cz

doc. PhDr. Jelena Petrucijová, CSc. – Katedra sociálních věd
Fakulta sociálních studií Ostravské univerzity v Ostravě,
F. Šramka 3, 709 00 Ostrava – Mariánské Hory, České republika
e-mail: Jelena.petrucijova@osu.cz

Personalistický ráz ruské filosofie přelomu 19. a 20. století Reflexe svobody v rámci koncepcí ruské ideje: ontologické (S. L. Frank) a existenciální (F. M. Dostojevskij) paradigma. Téma mravnosti jako jádro filosofických reflexí. Autonomie a svoboda jako předpoklad mravnosti. Teodicea jako filosofický problém. Ruská duše.

Klíčové slová: svoboda, všejednota, ruská idea, člověk

Hodnota svobody a racionalita neshody: Lyotard versus Ranciére

doc. Mgr. Tomáš Hauer, Dr.

Katedra společenských věd
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava
tř. 17. Listopadu 15/2172, 70833, Ostrava-Poruba, Česká republika
e-mail: tomas.hauer@vsb.cz

Studie kriticky analyzuje práci J. F. Lyotarda *Rozepře* a Jacquese Ranciéra *Neshoda* s cílem poukázat na permanentní deficit konsenzu v post-demokratických společnostech západní kulturní tradice. Hlavní tezí textu je, že demokratická vláda není možná, vždy vládne menšina většině. Filosoficky jde o problém existence toho, co je nereprezentovatelné v reprezentaci samotné. Simulakrum svobody či demokracie v současné západní kultuře je důsledkem dominance logiky reprezentace.

Klíčové slová: rozepře, neshoda, post-demokracie, konsenzus

Sloboda a jej (absolútny) nárok – *idea slabého myslenia* vo filozofii G. Vattima

PhDr. Dušan Hruška, PhD.

Katedra filozofie a religionistiky
Gréckokatolícka teologická fakulta Prešovskej Univerzity v Prešove
Ul. Biskupa Gojdiča 1, 080 01 Prešov, Slovenská republika
e-mail: dusanhruska.jr@gmail.com

Na jeseň r. 1979 Vattimo v Salerne prednášal na tému *Dialektika, diferenciacia, slabé myslenie*. Táto prednáška sa stala úvodnou kapitolou kolektívnej monografie *Slabé myslenie (Il pensiero debole)*, ktorá vyšla v r. 1983. V úvode, ktorý Vattimo napísal spoločne s Pierom Aldom Rovattim, navrhuje, aby sme k diskusii o kríze racionality pristúpili bez nostalgie za *silnou metafyzikou*, čo podľa neho znamená pochopiť bytie ako stopu, spomienku, oslabenú štruktúru. Hermeneutická ontológia sa bude viazať na nihilizmus, čo je sprevádzané oslabením ontologických kategórií. Pri definovaní *slabého myslenia* podľa Vattima musíme brať vážne Nietzscheho objav súvislostí medzi metafyzikou a ovládaním, a v tomto duchu pod neskoršou hermeneutickou identifikáciou bytia a jazyka nemáme rozumieť nájdenie pôvodného, pravého bytia, na ktoré metafyzika zabudla. Ide skôr o spôsob (možnosť) stretnutia sa so stopou bytia, spomienkou na bytie – teda na bytie, ktoré sa už udialo a v tomto zmysle sa stalo *oslabeným*. V tomto slobodnom akte Vattimo uznáva, že samotné pozitívne vymedzenie *slabého myslenia* je vlastne (z podstaty veci) nedostatočné, pretože je rovnako *slabé*.

Kľúčové slová: metafyzika, hermeneutika, slabé myslenie, sloboda, nihilizmus, náboženstvo, osvietenská racionalita

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov Inštitucionálneho grantu č. 11/2012 „Súčasná premena náboženského jazyka a náboženských predstáv z pohľadu filozofie, religionistiky a teológie“.

Esteticko-umelecké aspekty chápania slobody

doc. Viera Jakubovská, PhD.

Katedra filozofie

Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Hodžova 1, 949 74 Nitra, Slovenská republika

e-mail: vjakubovska@ukf.sk

Popri etických, sociologických, politologických a iných aspektoch chápania slobody sa v súčasnosti dostáva do popredia aj esteticko-umelecký aspekt. Tento aspekt chápania slobody je tým aktuálnejší, čím sú viditeľnejšie zmeny v umeleckej a mimoumeleckej oblasti. Umenie sa redefinuje, prebieha desenzibilizácia, rekonfigurácia aisthesis a derealizácia reality. V príspevku sa budú analyzovať esteticko-umelecké aspekty chápania slobody spojené s viacerými problémami: formovanie umelcovej identity, eliminovanie hraníc medzi súkromným a verejným sektorom, vzťah slobody tvorby a geniality, slobodné využívanie alternatívnych vyjadrovacích prostriedkov a i.

Kľúčové slová: sloboda, hodnota, umenie, genialita

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu VEGA č. 1/0276/11 „Fenomén slobody – hodnota kultúrnej a sociálnej identity“, ktorá sa rieši na Katedre filozofie FF UKF v Nitre.

Sloboda a zodpovednosť v kontexte filozoficko-antropologických úvah

Mgr. Andrea Javorská, PhD.

Katedra filozofie

Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Hodžova 1, 949 74 Nitra, Slovenská republika

e-mail: ajavorska@ukf.sk

V každej dobe pojem slobody a zodpovednosti patril k tým centrálnym pojmom, ktoré vyjadrovali spôsob, ako rozumieme svetu a ako sa k nemu vzťahujeme alebo sa chceme vzťahovať. Človek ako bytosť, ktorá je otvorená svetu sa vyznačuje schopnosťou prekračovania hraníc biologickej, spoločenskej i kultúrnej reality, v ktorej sa nachádza. Slobodná aktivita človeka je špecifickou ľudskou odpoveďou na situačné podmienky, ktoré je človek schopný meniť a tvoriť tak svoj vlastný svet, za ktorý preberá zodpovednosť.

V príspevku sa orientujeme na tematizáciu otázok slobody a zodpovednosti, podmienok možností rozvoja človeka a zachovania jeho dôstojnosti v súčasnom svete.

Kľúčové slová: sloboda, zodpovednosť, svet, konanie, človek

Príspevok vznikol na Katedre filozofie FF UKF v Nitre v rámci grantového projektu VEGA č. 1/0167/11 „Sloboda človeka a determinizmus“, ktorá sa rieši na Katedre filozofie FF KU v Ružomberku.

Husserl, Európa a európska kultúra

doc. PhDr. Milovan Ješič, PhD.

Katedra filozofie a dejín filozofie
Filozofická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Moyzesova 9, 040 01 Košice, Slovenská republika
e-mail: milovan.jesic@upjs.sk

V príspevku sa autor pokúša o analýzu a interpretáciu Husserlovho chápania kultúry s osobitým dôrazom na jeho riešenie krízy európskej duchovnosti prezentovanej v článku pre časopis *The Kaizo*, práci *Karteziánske meditácie* a poslednom veľkom a nedokončenom diele *Kríza európskych vied a transcendentálna fenomenológia*. Základný problém teoreticko-kritického vyrovnávania sa s Husserlovou *diagnózou* a ponúkanou *terapiou* krízy európskeho duchovného spoločenstva súvisí s možnosťou jej realizácie na pôde transcendentálnej intersubjektivity. Limitujúci faktor, t.j. *kultúrny okruh*, nás privádza ku kritickej recepcii procesu *poeurópšťovania Neeurópanov*, hodnôt Európy, resp. európskej kultúry v poeurópskej dobe (Patočka) a jej presadzovanie sa v neeurópskom okolitom svete.

Kľúčové slová: Husserl, kultúra, kríza, Európa, európanstvo

Príspevok vznikol s podporou Agentúry na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-0480-11 „Patočkova a subjektívna fenomenológia a dejiny filozofie“.

Problém slobody slovenského národa u Alberta Škarvana

Gabriela Jonášková, CSc.

Katedra filozofie

Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Hodžova 1, 949 74 Nitra, Slovenská republika

e-mail: gjonaskova@ukf.sk

Obsah príspevku je zameraný na ponímanie slobody človeka a slobody národa, najmä však slobody slovenského národa, a to vo filozofickom myslení na Slovensku na prelome 19. a 20. storočia cez prizmu slovenského tolstojovca Alberta Škarvana. V súvislosti s uvedeným ide o názory tolstojovcov na štát a cirkev, kresťanstvo a konanie človeka pod nátlakom mravných príkazov, vnútorného hlasu, transcendentnej, vonkajšej autority nad človekom, t.j. Bohom i na základe vlastných úvah, či vlastnej intuície. Zároveň ide o zdôrazňovanie konania človeka nenásilne, bez dominovania jedného národa nad iným národom. V závere príspevku sú vyslovené názory Alberta Škarvana o slobode človeka a národa v intenciách konania človeka – kresťana, ktorý je schopný zdokonaľovať seba samého, emancipovať sa od svojich nemravností a vybudovať si kultúru ducha, t.j. byť čestným, úprimným, bezúhonným, dbať o pravdu a pod.

Kľúčové slová: sloboda, človek, národ, štát, cirkev, mravnosť

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu VEGA č. 1/0276/11 „Fenomén slobody – hodnota kultúrnej a sociálnej identity“, ktorá sa rieši na Katedre filozofie FF UKF v Nitre.

Význam teologických východísk chápania slobody ako vlastnosti Božieho obrazu v človeku pre súčasnú spoločnosť

Mgr. Pavol Kochan, PhD.

Katedra praktickej a systematickej teológie

Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove

Masarykova 15, 080 01 Prešov, Slovenská republika

e-mail: kopavol@gmail.com

Svätootcovské učenie nie je len teoretické, ale predovšetkým je uplatniteľné v živote človeka aj celej spoločnosti. Súčasná kríza spoločnosti je obrazom vlastného obmedzovania

duchovnej slobody spôsobenej prehlbovaním hriechu v živote človeka a vo svete. Počnúc svätým apoštolom Pavlom, ktorý hovorí o oslobodení spod zákona hriechu svätí Otcovia v histórii Cirkvi apelujú na duchovnú slobodu, ktorá jediná dáva predpoklad pre zamedzenie akejkoľvek krízy človeka a spoločnosti.

Kľúčové slová: Boží obraz, človek, spoločnosť, súčasnosť, kríza

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu VEGA č. 1/0276/11 „Fenomén slobody – hodnota kultúrnej a sociálnej identity“, ktorá sa rieši na Katedre filozofie FF UKF v Nitre.

Sloboda v procese globalizácie kultúr

doc. PhDr. Peter Kondrľa, PhD. – Mgr. Jalal Al-Ali

doc. PhDr. Peter Kondrľa, PhD. – Katedra náboženských štúdií

Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Hodžova 1, 949 74 Nitra, Slovenská republika

e-mail: pkondrľa@ukf.sk

Mgr. Jalal Al-Ali – Katedra náboženských štúdií

Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Hodžova 1, 949 74 Nitra, Slovenská republika

e-mail: jalali@ukf.sk

Hranica slobody človeka končí tam, kde začína sloboda iného. V prípade globalizácie kultúr dochádza k prelínaniu kultúrnych prostredí, ktoré býva sprevádzané konfliktami. Jedným z príčin konfliktov je strach z ohrozenia a straty vlastnej slobody. Príspevok analyzuje s čím je identifikovaná sloboda v kontexte kultúrnych hodnôt, aké sú jej reálne ohrozenia, aká je nevyhnutnosť obmedzenia vlastnej slobody a do akej miery je možné kooperovať v multikultúrnom kontexte pri zachovaní maxima vlastnej slobody. Predmetom analýzy je aj vzťah medzi „kultúrnou“ pravdou a slobodou, pričom sa do úvahy berie nielen kultúrny, ale aj etnický, rodový a sociálny priestor v zmysle odlišnosti identity.

Kľúčové slová: globalizácia kultúr, sloboda, pravda, kooperácia, obmedzenie slobody

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu VEGA č. 1/0144/13 „Znaky a významy hodnôt“.

K základným prvkom obmedzenia ekonomickej slobody v islame

Mgr. Martin Kubálek

Katedra filozofie

Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Hodžova 1, 949 74 Nitra, Slovenská republika

e-mail: martinkubalek@azet.sk

Príspevok má pojednávať o etických a ekonomických postojoch islamu, k základným prvkom socio-ekonomického poriadku. Zámerom príspevku je charakterizovať základné obmedzenia vlastníckeho práva a hospodárskych transakcií, ako sú napríklad: problematika úroku, neekvivalentnej výmeny, výšky daní či rizikových a hazardných finančných operácií. Jedná sa tu o charakteristiku dôležitého aspektu slobody, ktorým je sloboda ekonomická. Ako aj v iných náukových sústavách, aj v islame sa tento druh slobody obmedzuje z dôvodov spravodlivosti a morálky, zdravia alebo celospoločenského úžitku. Práve príspevok má podať úvod do tejto problematiky, vychádzajúc z najdôležitejších zdrojov klasického (stredovekého) islamského práva a tiež poňatí súčasných. Hodnota slobody bývajúca konfrontovaná s inými dôležitými hodnotami, vystupuje vždy aj v rozmere hospodárskom. O jej základnú charakteristiku na naznačenom zmysle (eticko-ekonomickom) v príspevku pôjde.

Kľúčové slová: hadíth, úrok, obchodná transakcia, trhovú sloboda

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu VEGA č. 1/0276/11 „Fenomén slobody – hodnota kultúrnej a sociálnej identity“, ktorá sa rieši na Katedre filozofie FF UKF v Nitre.

Motív slobody v diele Dominika Tatarku

doc. Erika Lalíková, PhD.

Katedra filozofie a dejín filozofie

Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Gondova 2, 814 99 Bratislava, Slovenská republika

e-mail: erika.lalikova@fphil.uniba.sk

Na podklade analýzy literárno-filozofických textov Dominika Tatarku (koncipovaných od 2. svetovej vojny až po obdobie disentu) sa v príspevku zameriam na interpretáciu pojmu slobody v jej sociálno-filozofickej a etickej rovine. Pozornosť budem venovať modifikáciám jedných z kľúčových problémov tvorby slovenského autora: slobode jednotlivca i slobode

spoločenstva (v kontexte diela Tatarku predovšetkým *Obce Božej* ako slobodného spoločenstva). V komparácii s názormi ďalších tzv. zakázaných autorov (napr. M. Šimečku, V. Havla i C. Miłosza) upozorním na výnimočnosť interpretácie pojmu sloboda v kontexte stredo európskeho regiónu poznačeného dvomi totalitnými ideológiami.

Kľúčové slová: sloboda jednotlivca, sloboda spoločenstva, Obec Božia

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu VEGA č. 1/0536/12 „Slovenská filozofia 20. storočia v medzinárodnom kontexte (idey, inšpirácie a spory).“

„Neslobodne slobodní“ Cigáni/Rómovia

doc. PhDr. PaedDr. Lýdia Lehoczka, PhD.

Ústav romologických štúdií v Nitre

Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Kraskova ul. 1, 949 74 Nitra, Slovenská republika

e-mail: llehoczka@ukf.sk

Príspevok obsahuje aktuálne otázky multikulturalizmu a integračných prístupov k rómskym (cigánskym) spoločenstvám v minulosti a v súčasnom období. V texte autorka venuje pozornosť identitárnym paradigmám, diskurzu o marginalizácii Cigánov/Rómov a charakteristikám ich kultúrnej identity. Otázku slobody v živote rómskych (cigánskych) spoločenstiev prezentuje prostredníctvom „postmodernistických inšpirácií“ v podobe diskurzu o kočovníctve, genealógii domestikácie a metabolizácii exogénnych prvkov v akulturačnom procese. V príspevku sú uvedené poznatky z pobytu vo Francúzsku a reflexie života kočovníkov Rómov – Manušov v severnej časti Francúzska. Program zahŕňal pobyt v Angouleme a výjazdy do okolia severného Francúzska. Boli organizované rôzne stretnutia, ako napr. výmena skúseností sociálneho centra „Alliers“ + K7 „Slová Manušov“ a ďalšími subjektmi v Grande Garenne, poslancami mesta Angouleme, jeho pracovníkmi a kočovníkmi.

Kľúčové slová: kultúrna identita Rómov, subetnická diferenciacia, kočovníctvo, sociálne hodnoty

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu VEGA č. 1/0170/11: Sociálne vyčlenenie verzus kultúra – determinanty sociálneho správania obyvateľov osád.

Distributed knowledge and the notion of freedom in Early Modern philosophy

Jevgenij V. Malyškin

History of philosophy department
Faculty of Philosophy, Saint-Petersburg State University
Medeleevskaya Liniya 5, 199034 St. Petersburg, Russia
e-mail: malyshkin@narod.ru

F. Bacon, Descartes and Leibniz have created the distributed mode of knowledge: those, which can exist in separated forms, but with one center, which named induction in Bacon's philosophy, God's freedom in Descartes' and God's calculus in Leibniz's project of preestablished harmony. One way to understand the nature of this center is to consider it as unite and the most real essence (and to receive the definition of freedom as realized necessity). Another way is to recognize this center as virtual. The report is presented this „second“ mode of thinking the Early modern philosophy.

Kľúčové slová: freedom, virtual entity, characteristic universalis

Sloboda a nevyhnutnosť. Spor Hobbes – Bramhall

doc. PhDr. Vladimír Manda, PhD.

Katedra filozofie
Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre
Hodžova 1, 949 74 Nitra, Slovenská republika
e-mail: vmanda@ukf.sk

Vzťah slobody a nevyhnutnosti, patrí k jedným z kľúčových momentov pojmového vymedzenia slobody. V rannom novoveku záujem o uvedený vzťah oživilo nové učenie o spásení človeka predovšetkým arminiani, holandská vetva reformovanej cirkvi, zdôrazňujúci význam ľudskej individuálnej slobody pre spasenie človeka. V Anglicku bol ich významným zástupcom John Bramhall, arcibiskup v Armaghu (Írsko). Na strane druhej, rozvoj vedeckého poznania začína vnímať vzťah slobody a nevyhnutnosti inou optikou ako náboženská filozofia a svojho zástancu si nachádza predovšetkým vo filozofii Thomasa Hobbesa. Ich vzájomný spor o vymedzenie slobody, ktorý z časového hľadiska zaberá temer dve desaťročia v druhej polovici 17. storočia, možno chápať aj ako spor o slobodu medzi rodiacim sa vedeckým poznáním a náboženským poznáním, ktoré svoj vplyv postupne stráca.

Kľúčové slová: sloboda, nevyhnutnosť, ranný novovek

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu VEGA č. 1/0565/13 „Idea človeka, slobody a súkromného vlastníctva v sociálno-filozofickom myslení ranného novoveku“, ktorá sa rieši na Katedre filozofie FF UKF v Nitre.

Reflexia slobody v Rortyho filozofickom myslení

PhDr. Katarína Mayerová, PhD.

Katedra filozofie a dejín filozofie
Filozofická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Moyzesova 9, 040 01 Košice, Slovenská republika
e-mail: mayerova.katarina@gmail.com

Cieľom príspevku je poukázať na Rortyho chápanie slobody ovplyvnené predovšetkým jeho pozitívnym postojom a hlásaním postmetafyzickej kultúry, v ktorej otázky ľudského bytia súvisia najmä s formovaním ľudských životov, sveta okolo a nie problémy bytia, ktoré sú podriadené vysvetľovaniu vlastnej podstaty sveta, viac či menej vzťahnuté k otázke Boha, ktorý je v pozícii akéhosi garanta, ale aj v pozícii, ktorá sprostredkúva poznanie skutočnosti takej, aká je. Rorty zdôrazňuje potrebu odpútať sa od niečoho (metafyzicky) vyššieho a klásť dôraz na vlastné dobro, šťastie či úžitok človeka a jeho následný výber najlepšieho spôsobu života. Rorty aj v tejto súvislosti poukazuje na neužitočnosť príklonu k (tradičnej) metafyzike a hľadania akejsi (nadčasovej) pravdy, ktorá aj v otázke slobody môže byť skôr na škodu veci. Pravda je výlučne iba naša intencia a tým, že sa pri jej hľadaní stávame slobodnými, môžeme napĺňať Rortyho optimistický ideál zdatného básnika, ktorý je tvorcom vlastného originálneho spôsobu života bez hľadania skutočného, absolútneho stavu vecí. Ako tvrdil Rorty: „Postarajte sa o slobodu a pravda si už poradí sama“.

Kľúčové slová: sloboda, metafyzika, postmetafyzická kultúra, pravda, slabé myslenie

Príspevok vznikol s podporou Agentúry na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-0480-11 „Patočkova a subjektívna fenomenológia a dejiny filozofie“.

Heideggerova *Freiheitsfrage* ako úvodná otázka filozofie

Mgr. Klement Mitterpach, PhD.

Katedra filozofie

Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Hodžova 1, 949 74 Nitra, Slovenská republika

e-mail: kmitterpach2@ukf.sk

Príspevok pojednáva o Heideggerovom spôsobe otvorenia otázky bytnosti ľudskej slobody, ktorá sa stáva zároveň východiskovou otázkou úvodu do filozofie. Chceme ukázať ako Heidegger cez otázku ľudskej slobody otvára celok filozofie, ako túto súvislosť exponuje a ako vôbec túto otázku bližšie metodologicky špecifikuje najmä v texte jeho prednáškového kurzu *Vom Wesen der Menschlichen Freiheit. Einleitung in die Philosophie* z roku 1930. Príspevok zohľadní aj pozíciu tejto problematiky v Heideggerovom myslení po *Bytí a čase*, resp. v prvej polovici 30. rokov. Tento rámec je podkladom pre exponovanie určitého postoja k filozofii, ktorý sa odohráva ako rozpracovanie vlastnej povahy otázky slobody.

Kľúčové slová: otázka slobody, úvod do filozofie, zvláštna otázka (Sonderfrage), „vedúca“ otázka (Leitfrage), metafyzika

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu VEGA č. 1/0276/11 „Fenomén slobody – hodnota kultúrnej a sociálnej identity“, ktorá sa rieši na Katedre filozofie FF UKF v Nitre.

Sloboda ako podmienka a predpoklad šťastia u Johna Stuarta Milla

PhDr. Anna Mravcová, PhD.

Katedra spoločenských vied

Fakulta ekonomiky a manažmentu Slovenskej poľnohospodárskej univerzity
v Nitre

Štúrova 51, 949 59 Nitra, Slovenská republika

e-mail: mravcova.anna@uniag.sk

Cieľom článku je pohľad na pojem „sloboda“ v tvorbe jedného z najvýznamnejších predstaviteľov klasického utilitarizmu a liberalizmu 19. storočia – Johna Stuarta Milla. Sloboda už od čias antiky predstavovala jednu z najskúmanejších problematik spoločnosti a individua. Už Aristoteles vyzdvihoval jej silu, keď tvrdil, že „základom demokratického štátu je sloboda“. Odvtedy však nazeranie na tento pojem prešlo mnohými zmenami.

V novoveku sa ešte výraznejšie vyprofilovalo a stále viac tak bola sloboda vyzdvihovaná ako nevyhnutný predpoklad plnohodnotnej existencie individua. V tomto chápaní so sebou prináša mnoho rozmanitých postojov a ideí. V ich nadväznosti a zároveň pod vplyvom tvorby Jeremyho Benthama, J. S. Mill predstavil vlastnú koncepciu slobody, ktorú v mnohom prepojil so svojim utilitaristickým zameraním a ktorá dodnes zastáva významné miesto v myšlienkach súčasných teoretikov slobody.

Kľúčové slová: sloboda, šťastie, jednotlivec, spoločnosť

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu KEGA č. 006SPU-4/2012 „Implementácia globálneho rozvojového vzdelávania do edukačného procesu na ekonomických fakultách“.

O otroctve a slobode človeka

doc. PhDr. Peter Nezník, CSc.

Katedra filozofie a dejín filozofie
Filozofická fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach
Šrobárova 2, 040 59 Košice, Slovenská republika
e-mail: peter.neznik@upjs.sk

Úsilie vytvoriť ľudskejšiu a slobodnejšiu spoločnosť sa stalo neoddeliteľnou súčasťou dejín filozofie a má pevné miesto aj v ruskej filozofii ako dialektika človeka a ľudskosti. Šťastie človeka pôvodne pochopené ako cieľ a zmysel dejín, sa postupne mení – človek sa musí vzdať svojej zvrchovanosti. Človek prestáva byť najvyššou hodnotou, musí sa vzdať slobody a priniesť svoj život, individuálne šťastie a nádeje ako obeť na oltár šťastnej budúcnosti kolektívu, národa, triedy, emancipovaného ľudstva – v mene vývoja dejín, v mene *iba* rozumnej dialektiky všeobecného...

Kľúčové slová: človek, sloboda, otroctvo, šťastie

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu VEGA č. 1/0536/12 „Slovenská filozofia 20. storočia v medzinárodnom kontexte (idey, inšpirácie a spory).“

Sloboda, ako fenomén v období prenasledovania kresťanov v prvých troch storočiach

Mgr. Ján Pilko, PhD.

Katedra kresťanskej pedagogiky a psychológie
Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove
Masarykova 15, 080 01 Prešov, Slovenská republika
e-mail: jan.pilko@unipo.sk

V príspevku chceme poukázať na to, že kresťanstvo v prvých troch storočiach svojej existencie, prežívalo obrovské prenasledovanie najprv od samotných Židov, ktorí ho považovali za jednu z nových židovských siekt a neskôr aj zo strany samotných cisárov, ktorí v kresťanstve videli ohrozenie pohanského náboženstva, ktoré bolo úzko prepojené s kultom osobnosti samotného cisára. Kresťanstvo však aj napriek tomuto nerovnému boju, nakoniec vyšlo víťazne vďaka samotnému cisárovi Konštantínovi Veľkom, ktorý mu Milánskym ediktom v roku 313 daroval slobodu.

Kľúčové slová: kresťanstvo, mučenícka smrť, vytrvalosť, viera

Parenklíza – Epikurove myšlienkové východisko slobody mravného konania

doc. PaedDr. Ľubica Predanocyová, PhD.

Katedra filozofie
Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre
Hodžova 1, 949 74 Nitra, Slovenská republika
e-mail: lpredanocyova@ukf.sk

Epikurova myšlienka parenklízy, ako nutného východiska pre slobodné ľudské konanie v intenciách morálky, je doteraz nevyjasnený teoretický problém. Príspevok sa koncentruje na poskytnutie pohľadu na Epikurov racionalisticky chápanú slobodu, súvisiacu nielen s historickými a sociálnymi zmenami, ale predovšetkým s hľadaním zdôvodnenia ľudského diania. Epikurov názor spočíval na predpoklade transformácie „slobodného“ pohybu atómov do prostredia hodnotného ľudského konania, ktorého následkom je dosahovanie vnútornej duševnej rovnováhy.

Kľúčové slová: parenklíza, pohyb atómov, duša človeka, slobodná voľba.

Meditácia o slove Paula Ricoeura:

„Sloboda nie je sloboda chcenia, ale konania“

Mgr. Jozef Sivák, CSc.

Filozofický ústav Slovenskej akadémie vied
Klemensova 19, 81364 Bratislava, Slovenská republika
e-mail: filosiva@savba.sk

Kým zakladateľ fenomenológie E. Husserl je dosť skúpy, čo sa týka pojmu slobody, ktorá je uňho najmä slobodou metódy, jeho žiaci a nasledovníci pôjdu ďalej v konkretizácii tejto hodnoty. Jedným z nich je P. Ricoeur (1913 – 2005), francúzsky filozof svetového mena, ktorého storočnicu narodenia si t.r. pripomínáme a ktorý je filozofom konania, vychádza z textu a dospieva k symbolu. Prvá tematizácia slobody sa nachádza vo Filozofii vôle (1947, čes. 2001): sloboda ako voľba, ako pohyb a ako stvorenie – tvorba. Chcieť byť slobodným, vyhýbajúc sa každému zákazu, príkazu či determinácii nestačí. Toto chcenie sa musí "pretaviť" do pozitívnej vôle, výkonu, ktorého ovocím je nejaké konečné dielo. Byť slobodným v konečnom znamená urobiť *niečo* a stať sa *niekým*.

Kľúčové slová: súčasná filozofia, francúzska fenomenológia, etika, hodnoty, sloboda, Paul Ricoeur

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu VEGA č. 2/0175/12 „Od fenomenológie k metafyzike a reflexii súčasnej krízy spoločnosti a umenia“, ktorá sa rieši na Filozofickom ústave SAV v Bratislave a Katedre filozofie FF UKF v Nitre.

Levinasova filozofia „ťažkej slobody“

Mgr. Pavol Sucharek, PhD.

Inštitút filozofie a etiky
Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove
ul. 17. novembra č. 1, 08 001 Prešov, Slovenská republika
e-mail: pavol.sucharek@gmail.com

Príspevok sa koncentruje na problematiku slobody v diele *Ťažká sloboda* francúzskeho filozofa Emmanuela Levinasa. Ťažkosť filozofovania o slobode spočíva najmä v tom, či možno medziľudský vzťah vôbec pôvodne považovať za vzťah jedného slobodného jednotlivca voči druhému. Podľa Hegla sa dejiny začínajú v okamihu konfliktu dvoch protikladných slobôd: mojej a druhého. Levinasova metafyzická koncepcia slobody

predstavuje jednu zo zásadných polemík s týmto určením ľudských dejín. V otázke slobody zostáva judaizmus a kresťanstvo v bytostnom protiklade. Príspevok pomenúva základné súradnice tohto konfliktu.

Kľúčové slová: Boh, sloboda, etika, Talmud

K niektorým aspektom filozofickej reflexie fenoménu slobody

Mgr. Richard Šťahel, PhD.

Katedra filozofie

Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Hodžova 1, 949 74 Nitra, Slovenská republika

e-mail: rstahel@ukf.sk

Východiskom príspevku je Rousseauovo ponímanie slobody ako nezávislosti a rovnosti. Čím viac ľudí však žije na Zemi, tým viac sa jednotlivec musí obmedzovať, aby realizáciou svojej slobody neobmedzoval slobodu iných ľudí. S rastúcou ľudskou populáciou sa tak na konečnej planéte reálny priestor pre slobodu každého jednotlivca znižuje. Navyše, rast komplexnosti globálnej priemyselnej civilizácie zvyšuje mieru vzájomnej závislosti na jednej strane a na strane druhej v dôsledku imperatívu rastu a zisku sa znižuje miera vzájomnej dôvery, bez ktorej nemôže dlhodobo fungovať žiadna ľudská spoločnosť. Nerovnosť v prístupe k zdrojom potrebným pre realizáciu už základných slobôd fakticky obmedzuje jej dostupnosť pre väčšinu ľudskej populácie. Predmetom filozofickej reflexie by sa tak mala stať otázka či sa rozsah právom garantovaných slobôd môže rozširovať alebo aspoň udržať, keď sa priestor ich naplňovania s rastúcou ľudskou populáciou zápasiacou o čoraz obmedzenejšie zdroje zužuje.

Kľúčové slová: sloboda, imperatív rastu, limity rastu, zdroje

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu VEGA č. 1/0565/13 „Idea človeka, slobody a súkromného vlastníctva v sociálno-filozofickom myslení ranného novoveku“, ktorá sa rieši na Katedre filozofie FF UKF v Nitre.

Reflexia slobody v Senecovej filozofii umenia žiť

Mgr. Milan Toman, PhD.

Škola pre mimoriadne nadané deti a gymnázium
Teplická 7, 831 02 Bratislava, Slovenská republika
e-mail: milan.toman@gmail.com

Autor príspevku reflektuje chápanie slobody v diele stoika Senecu. Dôraz kladie na dva rozmery slobody: sloboda ako nezávislosť od spoločenských konvencií a chápanie slobody ako oslobodenia sa od vnútorného „otroctva“ pudov a vášní. Taktiež poukazuje na súvislosť medzi učením sa slobode a umením žiť.

Kľúčové slová: sloboda, nezávislosť, otroctvo, umenie žiť, Seneca

Problém davového človeka a jeho nároku „na všetko“

Mgr. Lucia Zimanová

Katedra filozofie
Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre
Hodžova 1, 949 74 Nitra, Slovenská republika
e-mail: lucia.zimanova@ukf.sk

Ortega y Gasset vidí v davovom človeku nebezpečenstvo pre svoju dobu. Kladie si otázky: V čom spočíva problém davov a je možné v ňom nájsť aj nejaké výhody? Je možné pozdvihnúť davového človeka? Aplikácia týchto problémov na dnešok sa pri tom bude zdať stále rovnako aktuálna, ako tomu bolo na začiatku 20. storočia. Davový človek, jeho ovplyvniteľnosť technikou v myslení, konaní a živote, ako aj strata individuality, to všetko za storočie nevymizlo, ale pretrvalo. V príspevku si budeme klásť otázku: Je situácia davového človeka taká, ako tomu bolo v čase napísania diela, alebo sa ešte zhoršila a čo spôsobilo taký rozmach davového človeka? Na základe čoho dospel davový človek k názoru, že má nárok na všetko?

Kľúčové slová: davový človek, história, technika, aglomerácie

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu VEGA č. 1/0276/11 „Fenomén slobody – hodnota kultúrnej a sociálnej identity“, ktorá sa rieši na Katedre filozofie FF UKF v Nitre.

Svoboda umělecké tvorby

prof. PhDr. Jan Zouhar, CSc.

Katedra filozofie

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně

Arna Nováka 1 602 00 Brno, Česká republika

e-mail: zouhar@phil.muni.cz

Období 1945 – 1948 přineslo v českém filozofickém myšlení otázku svobody umělecké tvorby. Řada avantgardních teoretiků se domnívala, že společenské změny po 2. světové válce přinesly podmínky pro osvobození člověka ve svobodné společnosti a pro svobodnou uměleckou tvorbu. Současně se na základě informací ze SSSR projevovaly obavy z omezování umělecké a občanské svobody. V roce 1947 si česká společnost připomněla výročí F. X. Šaldy, významné osobnosti české literatury a umělecké kritiky. Stalo se to příležitostí i k zamyšlení nad Šaldovým pojetím svobody umělecké tvorby.

KPůčové slová: česká filozofie, F. X. Šalda, umělecká svoboda

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu GA ČR GAP č. 401/11/0053 „Česká filozofie 1945 – 1948“.

Byzantské chápanie slobody

prof. ThDr. Ján Zozulák, PhD.

Katedra filozofie

Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Hodžova 1, 949 74 Nitra, Slovenská republika

e-mail: jzozulak@ukf.sk

Sloboda tvorí základnú charakteristiku osobnosti človeka, ktorá závisí od jeho rozumu a slobodnej vôle, nie od vplyvu mnohých a rôznych vonkajších či vnútorných príčin. Idea slobody prechádzala mnohými štádiami vývoja. Po stručnom historickom načrtnutí významu slobody v antickom Grécku upriamime pozornosť na chápanie slobody v myslení byzantských spisovateľov, ktorí rozvíjajú otázky slobody a slobodnej vôle. Takmer všetci z nich prijímajú tézu, že človek je slobodný vo svojom konaní a na základe slobodnej vôle je pánom svojich skutkov. Človek je slobodný a má možnosť výberu medzi dvoma alebo viacerými možnosťami na základe svojho rozhodnutia. Chápanie slobody je totožné

s existenciou človeka, s jeho činnosťou a úsilím, preto je pochopiteľné, že sloboda je základný princíp demokracie.

Kľúčové slová: sloboda, rozum, slobodná vôľa, byzantská filozofia, človek

Príspevok je čiastkovou prezentáciou výsledkov grantového projektu VEGA č. 1/0276/11 „Fenomén slobody – hodnota kultúrnej a sociálnej identity“, ktorá sa rieši na Katedre filozofie FF UKF v Nitre.

ISBN 978-80-558-0358-6

EAN 9788055803586